

ARTISTS OF UKRAINE OF THE SECOND HALF OF THE XVIII - THE FIRST THIRD OF THE XIX CENTURIES IN THE CONTEMPORARY CHINESE ART HISTORY: THE PROBLEM OF VERIFICATION

Yao Ning, master of painting, teacher of the Institute of Arts,
Chongqing University of Science and Arts (China);
postgraduate student of Kharkov State Academy of Design and Arts

The problem of scientific perception of the history of Ukrainian art of the second half of the XVIII – the first third of the XIX th century by modern Chinese art critics is considered in the article. The analysis of works of Chinese researchers suggests that the process of acquaintance with Ukrainian art and its creative thinking takes place on the basis of several key prerequisites. The most common of them are: 1) stereotypical perception of Ukrainian art as part of Russian art; 2) the desire to form a dialogue between values and meanings of Chinese traditional painting and European fine traditions and understanding of the place of Ukraine and Ukrainian art in this process; 3) the desire to rethink features of artistic language, means of expressiveness and figurative structure of Ukrainian art from the standpoint of Chinese art history.

Key words: Ukrainian artists of the second half of the XVIII – the first third of the XIX century, Chinese art criticism, A. Losenko, V. Borovikovsky, D. Levitsky.

UDC 7(477)«18-19»

ARTISTS OF UKRAINE OF THE SECOND HALF OF THE XVIII – THE FIRST THIRD OF THE XIX CENTURY IN CONTEMPORARY CHINESE ART HISTORY: THE PROBLEM OF VERIFICATION

Yao Ning, master of painting, teacher of the Institute of Arts,
Chongqing University of Science and Arts (China);
postgraduate student of Kharkov State Academy of Design and Arts

It is noted that modern scholars have actualized the search for points of contact between Chinese and Ukrainian paradigms through dialogical forms of interaction of artistic traditions in Europe. At the same time, it is obvious that the search for solutions to specific artistic problems concerning the work of a number of painters of the second half of the XVIII – the first third of the XIX th ct (V. Borovikovsky, D. Levitsky, A. Losenko) suggests the search for answers to questions of the national identity and identity of the creator, sources of his artistic language and the most general stylistic solutions.

Results. Based on the analysis, it is stated that (1) modern Chinese researchers comprehend the problems of the development of Ukrainian art «historically», often not quite correctly interpreting the complex nature of the relationship within the framework of «Ukraine / Russian Empire», «Ukraine / USSR». 2) In the strategy of the analysis of Chinese art historians, the concept of the development of Ukrainian art is based on a number of Soviet (and now Russian) art criticism stereotypes automatically. 3) Chinese scholars are aimed at solving their own problems, among which understanding of features of Ukrainian art takes place in comparison with the history of Chinese art and vice versa. 4) The main vector of analysis of Chinese art criticism is directed at the comprehension of philosophical and aesthetic content of artworks of Ukrainian artists.

Novelty. Problems of form, search for compositional techniques and means of expressiveness are understood by Chinese scholars as a secondary task.

The practical significance. In this article Ukrainian and Chinese scholars and teachers can find useful information in developing new courses on the history of Ukrainian art and culture. Also, the results of the article can be used in working out of scientific and reference publications.

Key words: Ukrainian artists of the second half of the XVIII century, Chinese art criticism, A. Losenko, V. Borovikovsky, D. Levitsky.

Надійшла до редакції 30.11.2017 р.

УДК 78.27;78.1Ф

СУТНІСНІ ДОМІНАНТИ ІДЕЙ ПРАФЕНОМЕНУ ТА МЕТАМОРФОЗИ Й.-В. ГЕТЕ У МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРИ

Салдан Світлана Олександрівна, кандидат мистецтвознавства, доцент,
Львівський національний університет ім. І. Франка, м. Львів

Розглядаються ідеї пр�феномену й метаморфоз Й.-В. Гете, що становили підґрунтя його досліджень природи та мистецтва. Велика роль у цьому процесі відводилася вищій споглядальній здатності судження. Й. Гете трактував пр�феномен як основу усіх сфер існування людини і з цієї позиції аналізував художню творчість, а теорія метаморфоз, як видозмінення основного типу, стала обґрунтуванням розвитку творчої форми. Ідея пр�феномену й метаморфоз виявилася плідною для мистецтвознавства, оскільки їх константи та механізм осягнення – є близькими до творчого процесу. Це положення співзвучне з музикознавчою наукою, отримавши свій розвиток у теоретичних працях та музичних творах відомих композиторів, в яких музика як живий організм переживає своє становлення та розвиток.

Ключові слова: Й.-В. Гете, пр�феномен, метаморфоза, мистецтво, музична творчість, форма.

Постановка проблеми. В основі світогляду Й. Гете, що охоплює «цілий світ ідей, чуття і краси» (І. Франко), лежало прагнення пізнання людини. Цим пояснювалося його захоплення не лише поетичною творчістю, мистецтвом загалом, а й природничими дослідженнями: «Якби я не займався природознавством, я б так і не навчився досконалому пізнанню людей. Жодна інша галузь знань не дозволяє так простежити за чистотою споглядання і помислів, помилками почуттів і розуму, за слабкістю характеру і його силою, адже все це до певної міри неміцно, хистко і піддається довільному тлумаченню, але природа не дозволяє із собою жартувати, вона завжди правдива, завжди серйозна і сувора. Природа незмінно права, тільки людині притаманні помилки і прорахунки» [17; 282]. Така позиція пояснює неймовірно широке коло природничо-наукових зацікавлень знаного поета, як указує К.Свастьян: «Природознавство Гете охоплює ботаніку, анатомію, остеологію, оптику, фізику, фізіологію, хімію, метеорологію, геологію, зоологію; паноптикум його відкриттів включає не тільки відкриття в галузі окремих наук, а й відкриття самих наук. Він – творець порівняльної анатомії, сучасної морфології рослин, фізіологічної оптики, поняття гомології, морфологічного типу, метаморфоза, ідеї льодовикового періоду» [13; 86].

Така розлога цитата досить повно зображає особистість, у якій дивовижним чином акумулювалось розмаїття божественних талантів, масштаб яких важко переоцінити, що безумовно не може не викликати подив та зацікавлення. Значний інтерес містить плідотворний алгоритм дослідницького методу, що був для нього універсальним аналітичним інструментом у будь-якому напрямі науки та мистецтва, музичного, зокрема.

Останні дослідження та публікації. Вивченню цілісного світобачення митця й окремим аспектам його мистецьких поглядів присвячені праці А. Анікста, О. Бабій, Є. Басіна, В. Вернадського, К. Конраді, К. Свастьяна, Є. Сверстюка, О. Серової, А. Рожиної, Б. Шалагінова, Р. Штайнера, О. Ярош та ін. Мистецтвознавчу основу статті складають природничі та філософські праці Й. Гете, його листи та статті.

Мета статті розглянути ідею прафеномену та метаморфози Й. Гете як сутнісних констант музичного мислення.

Виклад матеріалу дослідження. Серед дослідників наукових робіт Й. Гете виділяється австро-німецький вчений – Р. Штайнер, який уже в 21 рік здобув авторитет талановитого науковця завдяки своїм коментарям й вступним статтям до чотирьох томів природничих праць Й. Гете. Підсумком досліджень стала низка праць, серед яких: «Основні лінії теорії пізнання світогляду Й. Гете» (1886 р.), «Світогляд Гете» (1897 р.), «Гете як батько нової естетики» (1888 р.), в якій, зокрема, він стверджував: «Лише той, хто здатен у тому чи іншому моменті опертися на Гете і його час, може досягнути ясності розуміння того, по якому шляху пройшла культура, здатен усвідомити, до якої мети повинно йти (wandeln) сучасне суспільство. <...> Хто ж не відшукає дороги до цього великого розуму Нового часу, того співвітчизники будуть просто тягнути за собою, вести, немов сліпого» [16].

Всеохоплюючий універсальний світогляд Й. Гете ґрунтувався на переконанні митця у єдності матерії та духу як рівнозначних сфер Всесвіту. Цю думку у листі до Кнебеля він висловив досить категорично: «У кого не вміщається в голові, що дух і матерія, душа і тіло... – були, суть і будуть необхідними парними складовими частинами Всесвіту, які вимагають обоє рівних прав і тому, взяті разом, можуть бути розглянуті як намісники Бога, – хто не може піднятися до цього подання, тому давно уже треба було б залишити в спокої мислення і витратити свої дні на вульгарні світські плітки» [6; 443]. Рівновага між матерією і духом складала суть гетенівського розуміння гармонії, яка ототожнювалася з красою. Усвідомлення синтезу матеріального світу та духу як божественного одкровення, за Й. Гете, дає людині «передчуття її богоподібності» та приводить до «блаженної впевненості у вічній гармонії буття» [6; 326].

Відштовхуючись від природничих праць Й. Гете та його робіт, присвячених мистецтву, Р. Штайнер указав на особливий спосіб мислення та постановку проблеми у митця, які залишилися на той час непоміченими дослідниками: «...гетевський метод дослідження і мислення, завдяки широті охоплення і особливому способу проникати духом в предмет вивчення (курсив наш. – С.С.), підштовхнув Гете до відкриття в окремих галузях наук» [9]. Такий підхід до науки у епоху Й. Гете був незвиклим, у розквіт матеріалістичного світорозуміння осуду підлягав усілякий вихід за межі фізичного досвіду, домінував механістично-розсудковий стереотип мислення (як у мистецтві, так і в науці), алгоритм якого від цілого – до сукупності частин, часто вів до втрати розуміння сутності предмета й міг ставати самоціллю, що заважає підійти до вивчення предмета/явища неупереджено. Він неодноразово зауважував, що для людини «...виникає небезпека розсіятися при вивченні настільки різноманітного пізнаваного і загубитися в не пов'язаних між собою знаннях...» [4].

В основі світогляду Й. Гете лежало прагнення гармонії як найвищої досконалості. Йому було цілком очевидно, що дослідження дійсності, яке спирається виключно на засоби фізично-матеріального світу, не може дати розуміння повної та справжньої картини природи, а отже, не може задовольняти людину, що прагне досягнути вищого рівня культурного розвитку. З метою подолання такої односторонності у дослідженнях, Й. Гете вказав на необхідність використання іншої, вищої форми свідомості, яку назвав «споглядальною здатністю судження», здатну «бачити» Божественну ідею, несприйняття якої гальмує, на його думку, пізнання сутності явищ: «Усі спроби вирішити проблему природи (в широкому змісті. – С. С.) – є по суті, лише конфліктами мислення і споглядання» [8; 239]. Власне, останнє він розглядає як підґрунтя універсальної форми мислення, яке «... не відділяється від предметів, елементи предметів споглядання входять у нього й інтимно пронизуються ним, таким чином, моє споглядання стає мисленням, а мислення – спогляданням» [6; 277]. К. Свастьян вважає, що такий аналітичний метод став невичерпним джерелом продуктивності наукових здобутків Й. Гете: «Вища пізнавальна здатність була відкрита. Відкриття посипалися, як з рогу. <...>. ...не окремі відкриття шукав Гете, а розвитку пізнання відповідного до природи рівня...» [12; 137]. Отже, суть будь-якого явища як ідея розкривалася завдяки споглядально-пізнавальній здатності мислення. Завдяки їй, вивчаючи природу та величні твори мистецтва, побут та народні звичаї, заглиблюючись у вічно мінливий світ природи, спостерігаючи за становленням та рухом її форм він вбачав непохитні закони, крізь які споглядав прообраз індивідуума, трактуючи його як основу розвитку не тільки природи, а й художньої творчості. За Й. Гете, «...вищі правила та закони...відкриваються не в словесному розсудженні та гіпотезах, а тому ж спогляданню – у феноменах. Ми називаємо останні прафеноменами...» [11; 107].

Виявлення прафеномену («Urphänomen»), який попервах Й. Гете назвав «явищем більш вищого порядку», він вважав вельми важливим своїм досягненням. Префікс «пра-» (Ur-) – вказував на первинність, за якою «...уже нічого й шукати...і їх (прафеноменів. – С. С.) призначення, – пояснював мислитель, – полягає у тому, щоб ступінь за ступенем сходити від них до найзвичкіших випадків щоденного досвіду» [11; 107]. Отже, для Й. Гете прафеномен був квінтесенцією явища, «формулою, яка виражає незлічиму кількість окремих випадків» [5; 143]. Прафеномен – це не лише архетип чи первинна структура однієї загальної схеми. У вивченні об'єкта він відштовхувався: з одного боку – від чуттєвого спостереження, представленого зовнішньо-матеріальним, з іншого боку – від внутрішньо-універсального осмислення, що ґрунтується на споглядально-інтуїтивній формі. У будь-якій сфері він зауважував красу гармонії цілого. Таким самим творчим методом він вбачав прафеномен й у красі, що «сама по собі ніколи не дана як явище, але її відблиск видно в тисячах різноманітних витворах творчого духу...» [17; 699].

Рушійним імпульсом для розвитку прафеномену він вважав властивість полярності, що виникає з єдності протилежностей (прикладі, наведені Й. Гете: «ніч-день», «плюс-мінус», «мінор-мажор» тощо) і стає джерелом метаморфоз, причиною видозміни основного типу, виявляючи у русі закон становлення форми. Розвиток відбувається за загальною схемою, формуючи картину гармонійної єдності цілого, «...складаючись з ідентичних частин, які модифікуються у дуже тонкі відхилення. Споріднені по своїй глибинній природі, вони здаються по формі, призначенню і дії такими, що розбігаються вкрай далеко, іноді навіть до протилежності» [6; 92]. Гете чудово розумів плодотворність ідеї про метаморфозу, яку називав законом, «ключем до усіх виявів (Zeichen) природи» [6; 100], який можна застосовувати у дослідженнях різних явищ, у тому числі «й до усього живого» [10].

Методом пошуку прафеномену як сутності явища та його метаморфози він досліджував не тільки рослинно-тваринний світ, а й історію розвитку певних історичних епох, мистецьких процесів тощо. Як зазначає відомий німецький історик Ф. Мейнеке: «Історію свого життя Гете також хотів, як сказано в неопублікованій передмові 1813 р. «побудувати по тих законах, яким нас вчить метаморфоз рослин», тобто показати розвиток від ніжного коріння до цвітіння, але при цьому і його залежність від сприятливих чи несприятливих ґрунту і погоди» [10]. У той же час дослідник засвідчив, що Й. Гете вийшовши за межі механістичного розуміння законів природи та їх хімічно-фізичних процесів, указав на наявність особливого «внутрішнього таємного принципу життя» [10].

Подібне спостереження робить український дослідник Б. Шалагінов, який аналізуючи біографічний твір Й. Гете «Поезія і правда», зазначаючи: «Зокрема, вивчаючи рослини, поет дійшов до відкриття деякого «праобразу», або прототипу (Urphänomen), який, у тісній взаємодії з довколишнім світом, переживає метаморфозу і далі розвивається у всьому багатстві різноманітних і неповторних форм. Саме цей принцип він і переніс на розуміння онтогенези людини» [15; 92]. Вчення про прафеномен та метаморфозу органічно вписувалося в універсально-цілісний світогляд мислителя, для якого наука була мистецтвом, а мистецтво наукою. Отже, виявивши «прафеномен» у

природі, Й. Гете розглядав його як основу усієї сфери існування людини і з цієї позиції аналізував процеси художньої творчості, а теорія метаморфоз як видозмінення основного типу, стала основою осягнення процесів розвитку творчої форми.

Ідея прафеномену та метаморфоз виявилася плідною для мистецтвознавства, оскільки механізм осягнення прафеномену близький до творчого процесу: «Вічні ідеї творіння керують не тільки природою, а й митцем, тому «суть прафеномена у безкраїм народженні все нових і нових образів, у цьому зміст художньої діяльності» [14; 44]. Ця ідея лягла в основу теорії про процесуальне становлення музичної форми Б. Асаф'єва, який поділяв тезу мислителя про спорідненість процесів становлення і розвитку у природі й мистецтві, тим самим розширивши розуміння сутності музики як самодостатньої субстанції світової гармонії: «Органічний ріст музичної теми та її метаморфози, принципи конструкції і оформлення, притаманні музиці – споріднюють її з біологічним вченням про побудову організмів» [7; 17]. Дослідник розглядав форму музичного твору за аналогією розвитку природного організму з притаманними йому етапами: «зростання, розквіту, дозрівання, вмирання звукової клітини, чие життя слугує об'єднуючим і зв'язуючим началом серед безперервної зміни відносин» [7; 27].

О. Бабій, аналізуючи образно-сміслові константи творчості Р. Вагнера, вказує не тільки на спорідненість його світосприйняття з Й. Гете, а й на паралелі з його натурфілософською ідеєю метаморфозу рослин: «В оперних концепціях Вагнера жіноче начало втілюється у фігурах, які в сукупності утворюють багатогранний кристал узагальнюючого символу, крізь призму котрого можна розрізнити контури безлічі героїнь» [12; 1]. Музикознавчий аналіз твору дослідниці вказує на використання композитором «споріднений гетевському метаморфозу рослин принцип проростання» [14; 1].

Натурфілософія Й. Гете виявила потужний вплив на світосприйняття та творчість А. Веберна, який часто цитував його тези у своїх лекціях «Про музику». У красі композитор прагнув віднайти її прихований внутрішній духовний зміст, як Божественну ідею гармонії природи навколишнього світу та з'ясувати місце у ньому людини. Ідея прафеномена та метаморфози, висвітлена Й. Гете на прикладі рослин: від найдрібнішої клітини й звеличена до рангу світового закону, була близькою для нього: «Цей же закон дійсний для усього живого: «варіації на якусь тему» – це первинна форма, яка лежить в основі всього. Те, що здається цілком іншим – є, по суті, тим самим. Це надає дуже далекосяжний зв'язок» [2; 77].

Ідея прафеномена та метаморфози покладена А. Веберном в основу варіантності як основного принципу організації музичного матеріалу, знайшла своє відображення у дванадцятитонових композиціях, які створювалися, за ствердженням композитора, не конструктивними розрахунками, а за «визначеними таємними законами» [3; 57–58]. «У більшості випадків я знаходив ряд завдяки тому, що люди творчі називають осянням (Einfall)» [3; 58], що має певні паралелі зі споглядально-інтуїтивним баченням (anschauen) Й. Гете.

Висновки. Отже, гетевське уявлення про єдність розмаїття, в основі якого знаходиться прафеномен як сутнісна ідея Божественного начала, виявлена у незчисленних метаморфозах буттєвих явищ, знаходить своє виявлення у музичному мистецтві. Ключовим чинником пізнання ідеї прафеномену як сутності явища та метаморфоз, як розвитку похідних від нього численних форм, – стало відкриття Й. Гете «споглядальної здатності судження» – внутрішньо-інтуїтивного пізнання, яке слугувало невичерпним джерелом творчого процесу. Рушійна сила полярності, закладена у прафеномені відображаючись через трансформації образу містить внутрішній континуальний розвиток музичної думки. Отже, ідею прафеномену та метаморфози, спрямовану на осягнення сутності явища та духовних сил-імпульсів творчої діяльності, можна розглядати як аналітичний інструмент у сучасних дослідженнях, присвячених вивченню процесу музичної творчості.

Список використаної літератури

1. *Бабій О. П.* Й.-В. Гете в художній свідомості та творчості Р. Вагнера : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – «Музичне мистецтво» / О. П. Бабій. – Харків, 2008. – 20 с.
2. *Веберн А.* Лекции о музыке. Письма / А. Веберн. – М. : Музыка, 1975. – 143 с.
3. *Веберн А.* Путь к новой музыке. Лекции 5–8 [Электронный ресурс] / А. Веберн ; пер. с нем. В. Г. Шнитке. – М. : Музыка, 1975. – С. 31–59. – Режим доступа : <http://www.opentextnn.ru/music/Perception/?id=1935>.
4. *Гете И.-В.* Античное [Электронный ресурс] / И.-В. Гете // Винкельман и его время. – 1980. – Режим доступа : <http://paraknig.com/view/219174>.
5. *Гете Й.-В.* Избранные сочинения по естествознанию [Электронный ресурс] / Й.-В. Гете ; пер. и коммент. И. Канаева. – Л. : 1-я тип. изд-во «АН СССР. 1957». – Режим доступа : <http://bdn-steiner.ru/modules/Books/files/Goethe.pdf>

6. *Гете И.-В.* Избранные философские произведения / И.-В. Гете. – М. : Наука, 1964. – 520 с.
7. *Глебов И.* Ценность музыки / И. Глебов, Б. В. Асафьев // De musica: сб. ст. ; под ред. И. Глебова. – Петербург, 1923. – С. 5-34.
8. *Зиммель Г.* Избранные работы / Г. Зиммель. – Київ : Ника-Центр, 2006. – 440 с.
9. *Калгрэн Ф.* Рудольф Штайнер (1861–1925) [Электронный ресурс] / Ф. Калгрэн. – Режим доступа : <http://bdn-steiner.ru/modules/Books/files/4501.pdf>.
10. *Мейнеке Фр.* Возникновение историзма [Электронный ресурс] / Фр. Мейнеке, 2004. – Режим доступа : http://sbiblio.com/biblio/archive/meyneke_vos/07.aspx.
11. *Месяц С. В.* Йоганн Вольфганг Гете и его учение о цвете / С. В. Месяц. – [Б. и.] : Кругъ, 2012. – 461 с.
12. *Свасьян К. А.* Йоганн Вольфганг Гёте / К. А. Свасьян. – М. : Мысль, 1989. – 191 с.
13. *Свасьян К. А.* Философское мировоззрение Гёте. Лейтмотивы Гёте [Электронный ресурс] / К.А. Свасьян. – Режим доступа: <http://rvb.ru/swassjan/goethe/03.htm>
14. *Чекалов К. А.* Маньеризм во французской и итальянской литературах / К. А. Чекалов. – М. : Наследие, 2001. – 208 с.
15. *Шалагінов Б.* Образ дитинства в автобіографічному творі Й.-В. Гете «Поезія і правда» / Б. Шалагінов // Класики і романтики: студії з історії нім. літ. XVIII–XIX століть. – Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська акад.», 2013. – 440 с.
16. *Штайнер Р.* Гете как отец новой эстетики [Электронный ресурс] / Р. Штайнер. – Режим доступа : <http://bdn-steiner.ru/modules.php?name=Steiner&go=page&pid=030>.
17. *Эккерман Й.-П.* Разговоры с Гёте / Й.-П. Эккерман. – М. : Худож. лит., 1986. – 669 с.

References

1. *Babij O. P. J.-V.* Hete v chudožnij svidomosti ta tvorčosti R. Vahnera : avtoref. dys. ... kand. mystectvoznavstva : 17.00.03 – «Muzyčne mystectvo» / O. P. Babij. – Charkiv, 2008. – 20 s.
2. *Vebern A.* Lektsyy o muzyke. Pysma / A. Vebern. – М. : Muzyka, 1975. – 143 s.
3. *Vebern A.* Put k novoy muzyke. Lektsyy 5-8. [Elektronnyy resurs] / A. Vebern ; per. s nem. V.H. Shnytko. – М. : Muzyka, 1975. – S. 31-59. – Rezhym dostupu: <http://www.opentextnn.ru/music/Perception/?id=1935>.
4. *Hete Y.-V.* Antychnoe [Elektronnyy resurs] / Y.-V. Hete // Vynkelman y eho vremya. – Rezhym dostupu : <http://paraknig.com/view/219174>.
5. *Hete Y.-V.* Yzbrannyye sochyneniya po estestvoznanyu [Elektronnyy resurs] / Y.-V. Hete ; per. y komment. Y. Kanaeva. – L. : 1-ya typ. yzd. «AN SSSR. 1957 h.». – Rezhym dostupu: <http://bdn-steiner.ru/modules/Books/files/Goethe.pdf>
6. *Hete Y.-V.* Yzbrannyye fylosofskyye proyvedeniya / Y.-V. Hete. – М. : Nauka, 1964. – 520 s.
7. *Hlebov Y.* Tsennost muzyky / Y. Hlebov, B. V. Asafev // De musica: sb. st. ; pod red. Y. Hlebova. – Peterburg, – 1923. – S. 5–34.
8. *Zymmel H.* Yzbrannyye raboty / H. Zymmel. – Kyiv : Nyka-Tsentr, 2006. – 440 s.
9. *Kalhren F.* Rudolf Shtayner (1861–1925) [Elektronnyy resurs] / F. Kalhren. – Rezhym dostupu: <http://bdn-steiner.ru/modules/Books/files/4501.pdf>.
10. *Meyneke Fr.* Voznyknovenye ystoryzma [Elektronnyy resurs] / Fr. Meyneke, 2004. – Rezhym dostupu: http://sbiblio.com/biblio/archive/meyneke_vos/07.aspx
11. *Mesyats S. V.* Yohann Volfhanh Hete y eho uchenye o tsvete / S. V. Mesyats. – [B. y`.] : Kruh, 2012. – 461 s.
12. *Svasyan K. A.* Yohann Volfhanh Hëte / K. A. Svastyan. – М. : Mysl, 1989. – 191 с.
13. *Svasyan K. A.* Fylosofskoe myrovozzrenye Hëte. Leytmotyvy Hëte [Elektronnyy resurs] / K. A. Svasyan. – Rezhym dostupu: <http://rvb.ru/swassjan/goethe/03.htm>
14. *Chekalov K. A.* Maneryzm vo frantsuzskoy y ytalyanskoy lyteraturakh / K. A. Chekalov. – М. : Nasledye, 2001. – 208 s.
15. *Shalahinov B.* Obraz dytynstva v avtobiohrafichnomu tvorі Y.-V. Hete «Poeziya i pravda». / B. Shalahinov // Klyasyky i romantyky: shtudiyi z istoriyi nim. lit. XVIII–XIX st. – Kyiv : Vyd. dim «Kyuyevo-Mohylyanska akad.», 2013. – 440 s.
16. *Shtayner R.* Hete kak otets novoy éstetyky [Elektronnyy resurs] / R. Shtayner. – Rezhym dostupu: <http://bdn-steiner.ru/modules.php?name=Steiner&go=page&pid=030>
17. *Ékkerman Y.-P.* Razhovory s Hëte / Y.-P. Ékkerman. – М. : Hudozh. lyt., 1986. – 669 с.

THE ESSENTIAL DOMINANTS OF THE J.-W. GOETHE'S IDEAS OF PRAFFENOMENE AND METAMORPHOSIS IN THE MUSIC-ART SPACE

Saldan Svitlana, Ph.D. in History of Arts, Associate Professor,
Lviv I. Franko National University

The article deals with the J.-W. Goethe's ideas of praffenomene and metamorphosis. They formed the basis of his studies of nature and art. A great role in this process belonged to the highest contemplative ability of judgment. J.W. Goethe interpreted the phenomenon as the basis of all spheres of the human existence and from this position analyzed art creativity, and the theory of metamorphosis as a modification of the basic type became the justification for the

development of the creative form. The idea of praffenomene and metamorphosis proved to be fruitful for art studies: they have much in common with the creative process. This position is consonant with the musicology science, having received its development in theoretical works and musical works of famous composers, in which music as a living organism undergoes its formation and development.

Key words: J.-W. Goethe, praffenomene, metamorphosis, art, musical creativity, form.

UDC 78.27;78.1Ф

THE ESSENTIAL DOMINANTS OF THE J.-W. GOETHE'S IDEAS OF PRAFFENOMENE AND METAMORPHOSIS IN THE MUSIC-ART SPACE

Saldan Svitlana, Ph.D. in History of Arts, Associate Professor,
Lviv I. Franko National University

The aim of the article is to consider the J. W. Goethe's ideas of praffenomene and metamorphosis as the essential constants of musical thinking.

Research methodology. The study has reviewed seventeen publications on this topic (monographs, articles) and based on it, an analysis of Goethe's main words about the praffenomene and metamorphosis and their influence on musical art is made.

Results. The basis of J. Goethe's worldview was the understanding of the unity of substance and spirit as equally important areas of the universe. He believed that the reliance of the research exclusively on the data of the physical world could not give an understanding of the full and true picture of nature. It could not satisfy a person who seeks to achieve a higher level of cultural development. J. Goethe pointed to the need to use another higher form of consciousness. He came to the idea of praffenomene and metamorphosis. This method has become the source of the productivity of its great scientific achievements. These ideas are at the core of the development of musical form.

Novelty. The idea of praffenomene and metamorphosis is considered in the context of a method that approximates the understanding of the essence of phenomena. It is aimed at understanding spiritual forces-impulses of creative activity.

The practical significance. The practical significance of this study is that the idea of praffenomene and metamorphosis can become an analytical tool for the contemporary research of the mysterious process of musical creativity and help in the musicological analysis.

Key words: J.-W. Goethe, praffenomene, metamorphosis, art, musical creativity, form.

Надійшла до редакції 15.11.2017 р.

УДК 78.25

**МУЗИЧНО-ПОЕТИЧНИЙ СВІТ ПЕРШОГО ФОРТЕПІАННОГО КОНЦЕРТУ
ГОРДОНА ЧІНА**

Енджі Пан Хунь (Китай), аспірант кафедри теорії музики,
Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка, м. Львів
engipanhon@gmail.com

Аналізується музична поетика Фортепіанного концерту № 1 тайванського композитора Гордона Чіна, змістовна концепція якого відображає тенденцію до втілення національних світоглядних ідей. Використовується методологія музично-текстологічного аналізу музично-поетичного змісту і драматургії аналізованого змісту твору, наголошено на його зв'язку з узагальненим типом програмності. Розгляд фортепіанного концерту Г. Чіна має велике значення для концертуєчи піаністів, які пропагують кращі зразки сучасних творів концертного жанру.

Ключові слова: фортепіанний концерт, світогляд, композитор, сучасність.

Постановка проблеми. Музично-поетичний світ сучасного китайського фортепіанного концерту є унікальним. Він відображає релігійно-філософські ідеї національного світогляду та світосприйняття, наслідуює головні ознаки національного фольклору, втілює тисячолітні традиції ментальності, філософії та культури Китаю. У фортепіанних концертах 2000–2010-х рр. цей світ має різноманітне втілення. Якщо їх автори зазнають значного впливу загальноєвропейських тенденцій, то національні традиції виявляються опосередковано. В інших випадках фортепіанні концерти китайських композиторів настільки пронизані національними ідеями, що можна впевнено стверджувати про органічний зв'язок їх музичної поетики з філософією, культурою та мистецтвом давнього і сучасного Китаю. Ця проблема потребує окремого вивчення із залученням до аналізу значного масиву фортепіанних творів, написаних китайськими композиторами.